

Davacı G..... Köyü Tüzel Kişiliği vekili Avukat R..... S..... tarafından, davalı Y..... Köyü Tüzel Kişiliği aleyhine 23/09/2008 gününde verilen dilekçe ile köy idari sınırının tespiti istenmesi üzerine mahkemece yapılan yargılama sonunda; davanın kabulüne dair verilen 22/05/2009 günlü kararın Yargıtay'ca incelenmesi davalı vekili tarafından süresi içinde istenilmekle temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra tetkik hakimi tarafından hazırlanan rapor ile dosya içerisindeki kağıtlar incelenerek gereği görüldü.

Dava, köyler arasındaki idari sınırın yer üzerinde tespiti istemine ilişkindir. Yerel mahkemece istem kabul edilmiş; karar, davalı tarafından temyiz olunmuştur.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Yasası'nda tespit davasına ilişkin açık ve genel bir düzenlemeye yer verilmemekteyse de, bilimsel görüşlerde ve yargısal kararlarda bir hukuki ilişkinin var olup olmadığının saptanması için tespit davası açılabilmesi kabul edilmiştir. Tespit davasının esasının incelenebilmesi için, genel dava koşullarının yanı sıra, dava konusunun bir hukuki ilişki olması ve bu hukuki ilişkinin var olup olmadığının öncelikle saptanmasında hukuki yarar bulunması koşulları aranmaktadır. Buna göre, özel hukuk alanını ilgilendiren bir hukuki ilişkinin saptanması için adli yargı yerinde ayrı bir tespit davası açılabilir.

Buna karşılık, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasası'nın "İdari Dava Türleri ve İdari Yargı Yetkisinin Sınırı" başlıklı 2/1. maddesinde idari dava türleri; iptal davası, tam yargı davası ve genel hizmetlerden birinin yürütülmesi için yapılan idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar olarak sayılmış olup tespit davası biçiminde bir dava türüne yer verilmemiştir. Aynı Yasa'nın "İdari Davalarda Delillerin Tespiti" başlıklı 58/1. maddesinde; tarafların, idari dava açtıktan sonra bu davalara ilişkin kanıtların saptanmasını ancak davaya bakan Danıştay, idare ve vergi mahkemelerinden isteyebileceği belirtilmiş olup idari yargıda ancak açılmış bir idari dava ile ilgili bulunan "delillerin tespitinin" istenilmesi olanağı bulunmaktadır. Buna göre, idari dava türleri arasında sayılmayan tespit davasının, yorum yoluyla idari yargının görevine ayrı bir dava türü olarak katılmasına yasal olanak bulunmadığından, idari yargı yerinde, idare hukuku alanını ilgilendiren bir hukuki ilişkinin varlığının ancak açılmış bulunan bir idari davaya bağlı olarak delil tespiti kapsamında istenebileceği açıktır.

Açıklanan yasal düzenlemeler karşısında, tespit davasına konu olabilecek hukuki ilişkinin özel hukuk alanını ilgilendirmesi gerektiği ve bir eda davasının öncüsü durumunda olan tespit davasının adli yargı yerinin görevine girdiği ortaya çıkmaktadır. Ancak, adli yargıda açılacak bir eda davasında hiçbir zaman kullanılmayacağı; buna karşılık, idareyi idari bir işlem yapmaya yöneltecek veya idari yargıda açılacak bir davada idare mahkemesine sunulmak ve idareyi veya mahkemeyi hukuken bağlayıcı nitelikte bir belge elde etmek amacıyla açıldığı anlaşılan tespit davası adli yargı yerinde görülemeyecek ve görev yönünden reddi gerekecektir.

Eldeki davadaki isteminin konusu incelendiğinde; 18.03.1924 gün ve 442 sayılı Köy Yasası'nın 4. maddesine göre, bir köyün sınırının olabildiğince kolay anlaşılacak biçimde dereler, tepeler, yollar veya diğer değişmeyen işaretli yerlerden geçirilmesi ve bu dere, tepe ve yolların veya işaretli yerlerin köylüce adları ne ise mutlaka sınır belirlenirken sırasıyla yazılması; eğer bir köyün sınırı derelerden, tepelerden, yollardan veya diğer değişmeyen yerlerden geçirilemezse bu durumda sınırın olabildiğince düz yapılması ve büyük taşlar dikilerek sınırın gösterilmesi gerekir.

Aynı Yasa'nın 5. maddesinde de, "İki köy arasında nizalı sınırların çizilmesi için Hükümetin emriyle iki köy heyeti ihtiyariyesi bir araya toplanarak işin kendi aralarında düzeltilmesi için çalışılır. Gene uzlaşamadıkları halde idare meclisi tetkikat ve tahkikat yaparak altı ay içinde doğrudan doğruya sınırı çizer ve bu kati olur. Beş sene müddetle değiştirilemez.

Bir köy sınırı; bu Kanun mucibince çizildikten beş sene sonra hasıl olacak lüzum ve ihtiyaç üzerine ihtiyar meclisi sınırın büyütülüp küçültülmesi için müracaatta bulunabilir. Şayet bu sınırın büyütülmesi ve küçültülmesi başka bir köye dokunmuyorsa vilayet veya kaza idare meclisleri kararıyla sınır tahsis olunur ve tasdikli deftere yazılır.

Sınırın büyütülmesi veya küçültülmesi başka bir köye dokunuyorsa bu maddenin birinci fıkrasına göre halledilir." biçimindeki düzenlemeye yer verilmiştir.

Öte yandan, 11.5.1988 gün ve 19811 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanıp yürürlüğe giren Sınır Anlaşmazlığı, Mülki Ayrılma ve Birleşme ile Köy Kurulması ve Kaldırılması Hakkında Yönetmeliğin 4. maddesinde; 5442 sayılı İl İdaresi Yasası'na göre belirlenmiş sınırların değişmezliğinin asıl olduğu, varolan sınırların, ancak sınır noktalarının belirginlik ve değişmezlik niteliklerini yitirmiş olması, idari birimlerin sosyal, ekonomik, idari ve coğrafi durumlarında eskiye oranla farklılıkların meydana gelmesi ve bu sonuçların sınır anlaşmazlığına yol açmış olduğunun Bakanlıkça belirlenmesi durumunda sınırların değişebileceği belirtilmiş; aynı Yönetmeliğin "Müracaat ve İlk İnceleme" başlığını taşıyan 5. maddesinde de, 5442 sayılı İl İdaresi Yasası kapsamına giren sınır anlaşmazlıkları ile ilgili olarak valiliklere ulaşan başvurular üzerine valilikçe çekilemeli yerde daha önce 5442 sayılı İl İdaresi Yasası'na, 442 sayılı Köy Yasası'na veya Belediye Yasası'na göre çizilmiş bir sınır olup olmadığının araştırılacağı; çekilemeli yerde daha önce kararname ile çizilmiş bir sınır bulunup bulunmadığının kesin olarak belirlenmesi amacıyla Bakanlıktan arşiv incelenmesi isteneceği; bu biçimde çizilmiş bir sınır varsa uygulanma olanağı bulunup bulunmadığı araştırılarak, uygulanma olanağı bulunamıyor ve yeniden sınır çizilmesi gerekiyorsa bunun, hukuki ve idari nedenlerinin açıklığa kavuşturulacağı; anlaşmazlığın orman, mera, otlak, yaylak, kışlak veya su anlaşmazlığı niteliğinde olduğunun saptanması durumunda uyuşmazlık 5442 sayılı Yasa kapsamında olmadığından, bu konularla ilgili yasal düzenlemelere göre işlem yapılması gerektiğinin taraflara duyurulacağı belirtilmiştir.

Anılan yasal düzenlemelerden, köyler arasında varolan sınırların toprak üstü uygulanmasından doğan anlaşmazlığın idari usul ve esaslara göre idarece çözümleneceği ve gerekirse sınırların yeniden çizileceği anlaşılmaktadır.

Eldeki davada, davalı köy tüzel kişiliği tarafından, köy sınırların toprak üstü uygulamasının bir yargı kararı ile saptanmasının istendiği; istemin, eda davasının öncüsü niteliğinde bir özel hukuk ilişkisinin saptanmasına ilişkin olmayıp idari yöntemler çerçevesinde idarece yapılan işleme karşı çıkarılarak, aynı konuda yargı kararı verilmesinin istenilmiş olduğu anlaşıldığına göre, söz konusu tespitin de idari yargı yerinde inceleneceği açıktır.

Ayrıca İdari Yargılama Usulü Kanunu'nu 34/2. maddesinde "Köy, belediye ve özel idareleri ilgilendiren mevzuatın uygulanmasına ilişkin davalarla sınır uyuşmazlıklarında yetkili mahkeme, mülki idari birimin, köy, belediye veya mahallenin bulunduğu yahut yeni bağlandığı yer idare mahkemesidir." biçiminde düzenleme yer almaktadır.

Kamu düzenine ilişkin olan görev sorunu, açıkça veya hiç ileri sürülmesi de mahkemelerce kendiliğinden gözetilir.

Yerel mahkemece açıklanan yönler gözetilerek, yargı yolu bakımından mahkemenin görevsizliği nedeniyle dava dilekçesinin reddedilmesi gerekirken, işin esasının incelenmiş olması, usul ve yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması gerekmiştir.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda gösterilen nedenle **BOZULMASINA**; bozma nedenine göre öteki temyiz itirazlarının incelenmesine şimdilik yer olmadığına ve peşin alınan harcın istek halinde geri verilmesine 07/07/2010 gününde oybirliğiyle karar verildi.